

Väljaandja:	Riigikogu
Akti liik:	seadus
Teksti liik:	terviktekst
Redaktsiooni jõustumise kp:	01.05.2005
Redaktsiooni kehtivuse lõpp:	19.05.2005
Avaldamismärge:	

Nakkushaiguste ennetamise ja tõrje seadus

Vastu võetud 12.02.2003
[RT I 2003, 26, 160](#)
 jõustumine vastavalt seaduse §-le 54.

Muudetud järgmiste aktidega

Vastuvõtmine	Avaldamine	Jõustumine
08.04.2004	RT I 2004, 27, 177	01.05.2004
14.04.2004	RT I 2004, 30, 208	01.05.2004
09.02.2005	RT I 2005, 13, 63	01.05.2005

1. peatükk ÜLDSÄTTED

§ 1. Seaduse reguleerimisala

(1) Käesolev seadus reguleerib nakkushaiguste tõrje korraldamist ja nakatunud isikule tervishoiuteenuse osutamise (edaspidi *arstiabi andmine*) korda ning sätestab riigi ja kohaliku omavalitsuse üksuse ning juriidilise isiku ja füüsilise isiku kohustused nakkushaiguste ennetamisel ning tõrjel.

(2) Käesolevat seadust kohaldatakse Eesti Vabariigi territooriumil viibivale füüsilisele isikule ja Eesti Vabariigi territooriumil asuvalle juriidilisele isikule, kui välislepingu või rahvusvahelise konventsiooniga ei ole kehtestatud teisiti.

(3) Käesolevas seaduses ettenähtud haldusmenetlusele kohaldatakse haldusmenetluse seaduse (RT I 2001, 58, 354; 2002, 53, 336; 61, 375) sätteid, arvestades käesoleva seaduse erisusi.

§ 2. Mõisted

Seaduses kasutatakse mõisteid järgmises tähenduses:

- 1) *nakkustekitaja* – prioon, viirus, bakter, mikrokoopiline seen, algloom, ussnugiline ja lüljalgne, samuti nende komponendid ja toksiidid, mis on võimelised tekitama nakkushaigust;
- 2) *nakkushaigus* – haigus või haigustunnusteta kandlusseisund, mis on põhjustatud nakkustekitaja sattumisest organismi ja mis levib või mille puhul on alust oletada levikut inimeselt inimesele või loomalt inimesele otseselt või kaudselt;
- 3) *eriti ohtlik nakkushaigus* – suure nakatuvusega haigus, mis levib kiiresti ja ulatuslikult või mille kulg on raske või eluohtlik. Käesoleva seaduse tähenduses on eriti ohtlikud nakkushaigused katk, koolera, kollapalavik, viiruslikud hemorraagilised palavikud ja tuberkuloos;
- 4) *nakkushaige* – inimene, kellel on arstiteaduses tunnustatud meetoditega diagnoositud nakkushaigus;
- 5) *nakkuskahtlane isik* – nakkushaigega samades tingimustes olnud või haigest nakatuda võinud, kuid arstliku läbivaatuse ajaks mittehaigestunud isik;
- 6) *nakkushaiguste tõrje* – selliste tervisekaitseabinõude rakendamine, mis võimaldavad nakkushaige või nakkuskahtlase isiku varakult avastada ning teda uurida ja ravida, selgitada tema nakatumise põhjused ja viisid, tõkestada nakkushaiguse levikut ning vältida tervete nakatumist;
- 7) *epideemia* – nakkushaiguse puhang, mis nõuab nakkustõrje meetmete laiaulatuslikku rakendamist.

2. peatükk

NAKKUSHAIGELE ARSTIABI ANDMINE

§ 3. Nõusolek arstiabi andmiseks

(1) Nakkushaigele ja nakkuskahtlasele isikule antakse arstiabi tema nõusolekul.

(2) Piiratud teovõimega isikule osutatakse arstiabi tema seadusliku esindaja nõusolekul. Vältimatu abi osutamine patsiendile on lubatud ka ilma seadusliku esindaja nõusolekuta, kui arstiabi andmata jätmise oleks patsiendile eluohtlik või kahjustaks oluliselt tema tervist. Kolmas isik ei või keelata ega takistada vältimatu abi osutamist.

§ 4. Nakkushaige tahtest olenematu ravi

(1) Eriti ohtlike nakkushaiguste leviku tõkestamiseks võib nakkushaige nõusolekuta kohaldada talle haiglaravi, kui nakkushaige on teistele ohtlik ja ta on keeldunud ravist või rikkunud ravirežiimi.

(2) Tahtest olenematu ravi kohaldamise otsuse teeb arst isiku arstliku läbivaatuse, esialgsete analüüside või röntgenülesvõtete alusel.

(3) Tahtest olenematu ravi kohaldamise otsuse tegemise kord kehtestatakse sotsiaalministri määrusega. Otsuses tuleb ravi kohaldamist põhjendada, viidates asjakohasele seadussättele.

(4) Ravi kohaldamise otsuse teatab arst nakkushaigele viivitamata ja tema lähedasele inimesele või seaduslikule esindajale 48 tunni jooksul otsuse vormistamisest.

(5) Nakkushaige või tema poolt volitatud isik korraldab nakkushaige vara kaitse.

(6) Käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud otsuse alusel võib tervishoiuteenuse osutaja kasutada vajadusel politsei abi nakkushaige haiglasse toimetamiseks ja tema vara ajutise kaitse tagamiseks, andes politseile käesoleva seaduse §-s 22 sätestatud nakkushaiguste tõrje nõuetele vastavad kaitsevahendid, samuti juhendades nende kasutamist.

§ 5. Tahtest olenematu ravi kohaldamise tingimused ja kord

(1) Arsti otsuse alusel võib tahtest olenematut ravi kohaldada isiku haiglasse paigutamise alates 48 tunni jooksul.

(2) Tahtest olenematu ravi võib kesta üle 48 tunni ainult halduskohtu loal, mis antakse haiglas ravitööd juhtiva arsti kirjaliku taotluse alusel, millele on lisatud eriarsti hinnang. Halduskohtunik vaatab loataotluse läbi viivitamata ja otsustab loa andmise või sellest keeldumise kohtuistungit korraldamata.

(3) Tahtest olenematu ravi võib halduskohtuniku loa alusel kesta taotluse kohtusse saabumise päevast alates kuni 14 kalendripäeva, kuid tuberkuloosi korral võib ravi loa alusel kesta kuni 182 kalendripäeva.

(4) Kui halduskohtunik isiku tahtest olenematuks raviks luba ei anna või kui ta tühistab loa, võib isik haiglast kohe lahkuda või ta võib jätkata ravi vabatahtlikult.

(5) Tahtest olenematuks raviks antud loa tühistab halduskohtunik ravil viibiva isiku või tema esindaja taotluse alusel, kui ta on ära kuulunud haiglas ravitööd juhtiva arsti seletuse.

(6) Tahtest olenematuks raviks loa andmine ja loa tühistamine otsustatakse halduskohtumenetluse seadustiku (RT I 1999, 31, 425; 33, õiend; 40, õiend; 96, 846; 2000, 51, 321; 2001, 53, 313; 58, 355; 2002, 29, 174; 50, 313; 53, 336; 62, 376) haldustoiminguks loa andmise sätete järgi.

(7) Kui tahtest olenematu ravi ajal selgub, et nakkushaige ei ole enam teistele ohtlik, lõpetab arst ravi oma kirjaliku otsusega ja isik võib haiglast kohe lahkuda või jätkata ravi vabatahtlikult. Kui isikut on ravitud halduskohtuniku loal, teeb haiglas ravitööd juhtiv arst ravi lõpetamise kohtule kirjalikult teatavaks.

(8) Tahtest olenematuks raviks haiglasse paigutatud nakkushaige peab olema eraldi palatis, mis vastab nakkusohutuse nõuetele. Nakkushaige võib palatist lahkuda ainult haigla vastavas juhendis kehtestatud tingimustel ja nakkusohutuse meetmete rakendamise korral. Tema suhtlemisvõimalusi võib piirata niivõrd, kui võrd see on vajalik nakkuse edasikandumise vältimiseks.

§ 6. Perearsti ja nakkushaigusi raviva eriarsti ülesanded

(1) Perearst või nakkushaigusi raviv eriarst:

1) täidab nakkushaiguste ennetamiseks ja tõrjeks käesolevas seaduses sätestatud nõudeid;

2) teeb nakkushaige või nakkuskahtlase isiku terviseuuringu ja saadab vajadusel uurimismaterjali laborisse uuringuteks ning määrab talle ravi;

3) uurib nakkushaige nakatumise aega, nakkusallikat, nakatumise viisi, nakkuse levitegureid ja selgitab välja nakkushaigega kokkupuutunud isikud;

- 4) korraldab nakkushaigega kokkupuutunud isiku terviseuuringu ja vajaduse korral määrab talle ravi;
- 5) teavitab registreerimisele kuuluvate nakkushaigusjuhtude korral Tervisekaitseinspeksiooni kohalikku asutust nakkushaiguskahtlusest, haiguse diagnoosimisest, haige nakatumise asjaoludest ja laboriuuringute tulemustest käesoleva seaduse §-s 21 sätestatud korras;
- 6) teeb nakkushaigele või tema seaduslikule esindajale teatavaks haiguse nakkusohtlikkuse, haiguse leviku teed, haiguse ravimata jätmise tagajärjed ja haigele seaduse alusel kohaldatavad piirangud ning annab juhiseid nakkuse leviku vältimiseks. Edastatud teabe kohta teeb arst sissekande ravidokumenti;
- 7) väljastab sugulisel teel leviva haiguse korral nakkushaigele teatise, milles märgitakse diagnoositud haiguse nimetus ja vajadus teavitada patsiendiga seksuaalvahekorras olnud isikuid nimetatud haigusest ja arstlikule läbivaatusele pöördumise vajalikkusest.

(2) Lisaks käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatule on perearst kohustatud:

- 1) nakkushaiguste leviku tõkestamiseks korraldama immuniseerimiskava alusel laste immuniseerimist ja registreerima immuniseerimise, tegema sissekande immuniseerimispassi ning edastama immuniseerimisandmed Tervisekaitseinspeksiooni kohalikule asutusele;
- 2) registreerima immuniseerimise kõrvalnähtud ja edastama sellekohase teabe Ravimiametile.

3. peatükk

NAKKUSHAIGUSTE LEVIKU TÕKESTAMINE

§ 7. Nakkushaiguste leviku tõkestamise põhimõtted

Nakkushaiguste leviku tõkestamiseks korraldatakse inimeste immuniseerimist ja tehakse terviseuuringuid ning rakendatakse muid nakkusohutuse tagamise abinõusid.

§ 8. Immuniseerimise korraldamine

(1) Immuniseerimist kohaldatakse lastele ja töö laadi tõttu ohustatud isikutele ning vältimatu abi korras kõigile isikutele.

(2) Immuniseerimist korraldab arst registreerib immuniseerimised, esitab sellekohase aruande ja edastab andmed immuniseerimise kõrvalnähtude kohta käesoleva seaduse § 6 lõikes 2 sätestatud korras.

(3) Vaktsiinide ja immuunglobuliinide soetamise, jaotamise, säilitamise ja veo ning külmahela toimimise kord kehtestatakse sotsiaalministri määrusega.

(4) Välismissioonile saadetavate kaitsevæelaste täiendavat immuniseerimist korraldab Kaitseministeerium vajaduse järgi.

(5) Immuniseerimise korraldamise nõuded kehtestatakse sotsiaalministri määrusega.

§ 9. Immuniseerimine epideemia korral

(1) Nakkushaiguste epideemilise leviku tõkestamiseks võib vajadusel korraldada ohustatud isikute immuniseerimist ja terviseuuringut.

(2) Epideemia korral läbiviidava immuniseerimise ja terviseuuringu kord kehtestatakse sotsiaalministri määrusega.

§ 10. Laste immuniseerimine

(1) Lapsi immuniseeritakse nakkushaiguste vastu immuniseerimiskava alusel.

(2) Immuniseerimiskavas määratakse nakkushaigused, mille vastu immuniseeritakse, immuniseeritavad vanuserühmad ja immuniseerimise tähtajad.

(3) Immuniseerimiskava kehtestatakse sotsiaalministri määrusega.

§ 11. Immuunsustausta jälgimine

(1) Immuunsustaust on teatud haiguse osas immuunsete inimeste suhtarv elanikkonnas. Immuunsustausta jälgimiseks tehakse terviseuuringuid.

(2) Immuunsustausta jälgimise kord kehtestatakse sotsiaalministri määrusega.

§ 12. Nakkushaiguse ja nakkuskandluse uurimine rasedal

(1) Nakkushaiguste lootele või vastsündinule leviku tõkestamiseks uuritakse rasedat süüfilise, B-hepatiidi ja HIV-nakkuse suhtes.

(2) Raseda uurimise ja ravimise kord kehtestatakse sotsiaalministri määrusega.

§ 13. Töötajate tervisekontroll

Tööandja on kohustatud nõudma tervisekontrolli läbimist nakkushaiguste suhtes enne tööle asumist ja saatma töötamise ajal korrapärasele tervisekontrollile:

- 1) toiduainete ja joogivee käitlejad ning käitlemisvahendite hooldajad;
- 2) õpetajad ja kasvatajad ning teised töökohustuste tõttu laste ja noorukitega vahetult kokku puutuvad töötajad;
- 3) patsiendi, hooldatava või abivajajaga vahetult kokku puutuvad tervishoiu-, hoolekande- ja päästetöötajad;
- 4) majutusasutuste ning ilu- ja isikuteenuste osutamisega seotud teenindustöötajad;
- 5) ravimite valmistajad, pakkijad ja müüjad;
- 6) vahistatu või kinnipeetavaga vahetult töökohustuste tõttu kokku puutuvad politsei- ja vanglatöötajad;
- 7) käesoleva paragrahvi punktides 1–6 loetletud tegevusaladel praktikat sooritavad või täienduskoolituses osalevad õpilased, üliõpilased ja töötajad.

§ 14. Veredoonorluse nakkusohutuse tagamine

(1) Verekeskus ja tervishoiuteenuse osutaja rakendavad nakkusohutuse meetmeid doonori ja retsiptiendi kaitseks.

[Lõike 2 sõnastus kuni 30. 04. 2005]

(2) Verekeskus ja tervishoiuteenuse osutaja koostavad dokumendi veretoote iga kasutamise kohta.

[Lõike 2 sõnastus alates 1. 05. 2005]

(2) Verekeskus ja tervishoiuteenuse osutaja koostavad dokumendi verepreparaatide tootmise ja verepreparaatide kasutamise kohta, järgides vereseaduses ([RT I 2005, 13, 63](#)) ja selle alusel kehtestatud õigusaktides sätestatud nõudeid.

[Lõike 3 sõnastus kuni 30. 04. 2005]

(3) Nakkustekitajate suhtes doonori ning doonorivere ja veretoote uurimise kord kehtestatakse sotsiaalministri määrusega.

[Lõike 3 sõnastus alates 1. 05. 2005]

(3) Nakkustekitajate suhtes doonorivere ja verekomponentide uurimise kord kehtestatakse sotsiaalministri määrusega.

[[RT I 2005, 13, 63](#)- jõust. 01.05.2005]

§ 15. Elundisiirdamise nakkusohutuse tagamine

(1) Tervishoiuteenuse osutaja rakendab nakkusohutuse meetmeid retsiptiendi ja elus doonori kaitseks.

(2) Tervishoiuteenuse osutaja koostab dokumendi elundi või selle osa või kudede kasutamise kohta.

(3) Nakkustekitajate suhtes elundidoonori ning siirdatava elundi või selle osade või kudede uurimise kord kehtestatakse sotsiaalministri määrusega.

§ 16. Nakatumise vältimine välisriisil

Turismiteenuseid pakkuv ettevõtja teeb välisriiki sõitvale isikule teatavaks:

- 1) külastatavas riigis nakkushaigustesse nakatumise ohu;
- 2) immuniseerimise või ravimite kasutamise otstarbekuse;
- 3) võimaluse saada enne reisi arsti nõuannet ja reisi ajal arstiabi ning reisijärgse tervisekontrolli vajalikkuse.

4. peatükk NAKKUSHAIGUSTE SEIRE JA TÕRJE KORRALDAMINE

§ 17. Riigi ülesanded nakkushaiguste tõrjel

(1) Riigi tasandil korraldab nakkushaiguste tõrjet Sotsiaalministeerium, kes peale rahvatervise seaduses ([RT I 1995, 57, 978](#); [1996, 3, 56](#); [49, 953](#); [1997, 37/38, 569](#); [1999, 30, 415](#); [88, 804](#); [2001, 23, 128](#); [2002, 32, 187](#); [53, 336](#); [61, 375](#); [63, 387](#); [90, 521](#)) ettenähtud ülesannete täitmise juhul ka nakkushaiguste tõrjeks tehtavat tööd.

(2) Oma haldusala asutustes nakkushaiguste ärahoidmise ja nende leviku tõkestamise meetmeid rakendades ning arstiabi korraldades juhivad ministereeriumid käesolevast seadusest ja selle alusel kehtestatud õigusaktidest.

(3) Justiitsministeerium korraldab kinnipidamisasutuses ning Siseministeerium politsei arestimajas ja -kambris:

- 1) võimalikult nakkusohutud tööolud vanglaametnikele, tervishoiutöötajatele ning arestialuste, vahistatute ja kinnipeetavatega vahetult kokkupuutuvatele isikutele;
- 2) võimalikult nakkusohutud kinnipidamistingimused arestialustele, vahistatutele ja kinnipeetavatele;
- 3) epidemioloogilistel näidustustel kohustusliku tervisekontrolli kinnipeetavatele, kes oma tegevuse iseärasuste tõttu võivad levitada nakkushaigusi toidu ja vee või muude ülekandetegurite kaudu;
- 4) tuberkuloosi leviku tõkestamiseks kopsude kohustusliku radiograafilise uuringu arestialustele, vahistatutele ja kinnipeetavatele ning nendega vahetult kokkupuutuvatele vanglaametnikele ja valve- ning tervishoiutöötajatele. Uuringu tegemise kord kehtestatakse sotsiaalministri määrusega.

(4) Justiitsministeerium ja Siseministeerium tagavad kinnipeetava, vahistatu ja arestialuse transportimise ajal võimalikult nakkusohutud tingimused.

(5) Justiitsministeerium teeb tervisekaitseametnikele võimalikuks teostada järelevalvet nakkushaiguste tõrje meetmete elluviimise üle kinnipidamisasutuses.

(6) Justiitsministeerium ja Siseministeerium koos Sotsiaalministeeriumiga korraldavad kinnipidamisasutusest ja politsei arestimajast ning -kambrist vabastamisel tuberkuloosi põdeva isiku ravile suunamise käesolevas seaduses sätestatud korras.

§ 18. Tervisekaitseinspeksiooni ülesanded nakkushaiguste tõrjel

(1) Tervisekaitseinspeksioon:

- 1) teeb epidemioloogilisi uuringuid haige nakatumise ja nakkushaiguse leviku asjaolude väljaselgitamiseks ning juhendab inimeste rühmaviisilise haigestumise korral tõrjemeetmete rakendamist;
- 2) teavitab massiteabevahendite kaudu elanikkonda nakkushaiguse esinemisest ja haiguspuhangu tõrje meetmetest;
- 3) täidab muid käesoleva seadusega talle pandud ülesandeid.

(2) Käesolevas seaduses ettenähtud ülesandeid täites teeb Tervisekaitseinspeksioon koostööd maavalitsuste ja kohalike omavalitsustega nakkushaiguste ennetamiseks, leviku tõkestamiseks ja tõrjeks.

(3) Tervisekaitseinspeksioon on nakkushaiguste rahvusvahelises tõrjes osaledes kohustatud teavitama teisi riike nakkushaiguse esinemisest ja haiguspuhangu tõrje meetmetest. Nakkushaiguste tõrjeks tehtava rahvusvahelise koostöö ja teavitamise nõuded ning korra kehtestab Vabariigi Valitsus.

§ 19. Nakkushaiguskahtlus ja haiguse diagnoosimine

(1) Nakkushaiguskahtlus tekib, kui inimesel ilmnevad nakkushaigusele iseloomulikud kliinilised nähud või kui ta on otse või kaudselt kokku puutunud nakatunud inimese või loomaga. Kahtlust võivad kinnitada laboriuuringu tulemused.

(2) Eriti ohtliku nakkushaiguse kahtluse korral on arst kohustatud sellest viivitamata teavitama Tervisekaitseinspeksiooni kohalikku asutust.

(3) Nakkushaiguse epideemilise leviku kahtlusest on Tervisekaitseinspeksiooni kohalik asutus kohustatud viivitamata teavitama Tervisekaitseinspeksiooni.

(4) Inimpatogeensete haigustekitajate avastamisega tegelev mikrobioloogia-, viroloogia- või parasitoloogialabor ja nimetatud valdkondades uurimistööd tegev teaduslabor on kohustatud eriti ohtliku nakkushaiguse kahtlusest või diagnoosimisest viivitamata teavitama Tervisekaitseinspeksiooni.

(5) Käesoleva paragrahvi lõigetes 2–4 nimetatud teave edastatakse koos andmesubjekti identifitseerivate isikuandmetega.

(6) Tervisekaitseinspeksioonil on õigus ilma andmesubjekti identifitseerivate isikuandmeteta saata nakkushaiguse diagnoosimiseks vajalikku uurimismaterjali välisriigi asjaomasesse laborisse või rahvusvahelisse referentlaborisse.

§ 20. Nakkushaigusjuhtumite registreerimine

(1) Nakkushaigusjuhtumid registreeritakse nakkushaiguste registris ja moodustuvat andmekogu kasutatakse nakkushaiguste ennetamiseks ja nende levikutendentside selgitamiseks.

(2) Nakkushaiguste register on vastavalt andmekogude seadusele (RT I 1997, 28, 423; 1998, 36/37, 552; 1999, 10, 155; 2000, 50, 317; 57, 373; 92, 597; 2001, 7, 17; 17, 77; 2002, 61, 375; 63, 387) Vabariigi Valitsuse poolt sotsiaalministri ettepanekul asutatud riiklik register. Nakkushaiguste registri vastutav töötleja on Sotsiaalministeerium.

(3) Andmed nakkushaiguskahtluse ja haiguse diagnoosimise ning haigestumise ohutegurite ja haigestumise ärahoidmise kohta registreeritakse arsti poole pöördumise kohas.

§ 21. Teabe edastamine

(1) Tervishoiuteenuse osutaja edastab nakkushaiguskahtluse ja haiguse diagnoosimise ning haigestumise ohutegurite ja ennetamise kohta teavet Tervisekaitseinspeksiooni kohalikule asutusele käesoleva seadusega kehtestatud alusel ja korras.

(2) Toidumürgituse ja haiguse kiire leviku kahtlusest või haiguse kiirest levimisest teatab tervishoiuteenuse osutaja viivitamata Tervisekaitseinspeksiooni kohalikule asutusele.

(3) Tervisekaitseinspeksiooni kohalik asutus teeb nakkushaiguse esinemise ja haiguse tõrjeks rakendatud abinõud teatavaks Tervisekaitseinspeksioonile. Katku, koolera, kollapalaviku ja viiruslike hemorraagiliste palavike esinemisest teatatakse päästeasutuse häirekeskusele.

(4) Mikrobioloogilisi, virooloogilisi, parasitoloogilisi ja seroloogilisi uuringuid tegevad laborid edastavad uuringutulemused uurimismaterjali saatnud arstile. Uuringutulemused nende haiguste kohta, mis viitavad registreeritavatele nakkustele, edastatakse uuritava isiku elukoha järgsele Tervisekaitseinspeksiooni kohalikule asutusele.

(5) Kaitseministeerium, Siseministeerium, Justiitsministeerium ja Keskkonnaministeerium teevad teatavaks nende haldusalas olevates asutustes nakkushaiguste esinemise ja haigustega seotud ohutegurid Tervisekaitseinspeksioonile käesolevas seaduses kehtestatud korras.

(6) Põllumajandusministeerium edastab Tervisekaitseinspeksioonile teavet toidutoorme ja toidu käitlemise eri etappides inimest tõvestavate mikroorganismide avastamise ja zoonooside leviku kohta.

(7) Käesoleva paragrahvi lõigetes 1, 4, 5 ja 6 nimetatud teabe edastamise kord ja edastatavate andmete koosseis kehtestatakse Vabariigi Valitsuse määrusega.

(8) Rahvusvahelises kokkuleppes nimetatud nakkushaiguste diagnoosimisest on Tervisekaitseinspeksioon kohustatud Ülemaailmsele Tervishoiuorganisatsioonile teatama haiguse diagnoosimisest alates 24 tunni jooksul.

(9) Euroopa Liidu Komisjoni koostatud loetelusse kuuluvate nakkushaiguste diagnoosimise on Tervisekaitseinspeksioon kohustatud tegema teatavaks Euroopa Liidu nakkushaiguste epidemioloogilise järelevalve ja tõrje asutusele.

[RT I 2004, 30, 208- jõust. 01.05.2004]

§ 22. Nakkushaiguste tõrje nõuded

(1) Nakkushaiguste tõrje nõuetes nähakse ette nakkushaiguste tõrje ja epideemilise leviku tõkestamise juhised.

(2) Nakkushaiguste tõrje nõudeid on kohustatud täitma tervishoiutöötaja, tervisekaitseametnik, nakkushaiguse levialal viibiv isik ja teised oma tööülesannete tõttu nakkushaiguste tõrjega seotud isikud.

(3) Nakkushaiguste tõrje nõuded kehtestatakse sotsiaalministri määrusega.

(4) Ravimresistentset tuberkuloosi põdevate ja ravinõudeid rikkuvate patsientide ravimise kord kehtestatakse sotsiaalministri määrusega.

(5) Eestis varem mitteesenunud nakkushaiguse tõrje meetmed töötab välja Tervisekaitseinspeksioon ning teavitab neist asjassepuutuvaid isikuid.

§ 23. Haiglanakkuse seire, ennetamine ja tõrje

(1) Haiglanakkus on nakkus, mida patsiendil ei olnud enne haiglasse või teise tervishoiuteenust osutavasse ettevõttesse minekut või mis ei ole eelmises sellises asutuses viibimise jääknäht, vaid on tekkinud patsiendil seal viibimise ajal või seal saadud ravi tagajärjel ja mille tunnused ilmnevad kas seal viibimise ajal või pärast sealt lahkumist.

(2) Tervishoiuteenuse osutaja poolt rakendatavate haiglanakkuste seire, ennetamise ja tõrje abinõud ning sellekohase teabe edastamise kord kehtestatakse sotsiaalministri määrusega.

(3) Mikrobioloogia- ja virooloogilabori haiglanakkuse laboratoorse seire ning mikroobide ravimresistentsuse uurimise tulemuste Tervisekaitseinspeksioonile edastamise kord kehtestatakse sotsiaalministri määrusega.

§ 24. Tööandja kohustused nakkushaiguste tõrjel

Tööandja on kohustatud:

- 1) looma tööaladel, kus on nakkushaigusesse nakatumise oht, töötajatele võimalikult nakkusohutud tööolud;
- 2) tagama nakkusohutusnõuete täitmise töötamiskohal;
- 3) tagama käesoleva paragrahvi punktis 1 nimetatud tööalade töötajate immuniseerimise ja vajadusel ennetava ravi;
- 4) lubama töötajal nakkushaiguse või haiguskandluse avastamiseks käia tööajal terviseuuringul või vältimatu abi korras immuniseerimisel;
- 5) vältima haigustekitajate levikut toorme või valmistoodangu käitlemisel;
- 6) hoolitsema nakkusohutlike jäätmete kahjutustamise eest.

5. peatükk NAKKUSHAIGUSTE EPIDEEMILISE LEVIKU TÕKESTAMINE

§ 25. Eriti ohtliku nakkushaiguse leviku tõkestamise nõuded

(1) Eriti ohtliku nakkushaiguse kahtluse või diagnoosimise korral võib sotsiaalminister Tervisekaitseinspektsiooni ettepanekul moodustada haiguskoldes nakkusohu likvideerimiseks ja nakkushaiguse leviku tõkestamise juhtimiseks riikliku nakkustõrjekomisjoni või maavanem Tervisekaitseinspektsiooni kohaliku asutuse direktori ettepanekul maakonna nakkustõrjekomisjoni.

(2) Eesti riigipiiril eriti ohtlike nakkushaiguste leviku tõkestamise kord ja tingimused kehtestatakse Vabariigi Valitsuse määrusega.

§ 26. Nakkushaiguste leviku tõkestamine eriolukorra ajal

Nakkushaiguste leviku tõkestamiseks eriolukorra ajal abinõusid rakendades järgitakse eriolukorra seadust (RT I 1996, 8, 164; 1999, 57, 598; 2002, 57, 354; 61, 375; 63, 387).

§ 27. Karantiini kehtestamine ja lõpetamine

(1) Karantiin on inimeste, kaupade ja sõidukite liikumise ning teenuste osutamise piirang, mille kohaldamise eesmärk on vältida eriti ohtliku nakkushaiguse levikut haiguskoldest väljapoole.

(2) Käesoleva seaduse tähenduses on haiguskolle piiritletud territoorium, kus asuvad haiged või nakkuskahtlased isikud ning kus elanikud on tervisekaitseasutuse tugevdatud järelevalve all.

(3) Karantiini kehtestab maavanem kirjaliku korraldusega Tervisekaitseinspektsiooni peadirektori ettepanekul.

(4) Karantiininõuded ja nende täitmise järelevalve kord kehtestatakse sotsiaalministri määrusega.

(5) Karantiini lõpetab maavanem kirjaliku korraldusega Tervisekaitseinspektsiooni peadirektori ettepanekul, kui nakkushaiguse levik on tõkestatud, nakkushaiguse tõrje nõuded täidetud ja haiguskolle kahjutustatud.

(6) Karantiininõuete kehtestamine ja nende kehtivuse lõpetamine tehakse teatavaks massiteabevahendite kaudu.

§ 28. Nakkushaiguste epideemilise leviku tõkestamine

(1) Nakkushaiguste epideemilisest levikust tuleneva ohu üle otsustab Tervisekaitseinspektsioon talle laekuvate epidemioloogiliste, laboratoorsete ja kliiniliste andmete alusel.

(2) Nakkushaiguste epideemilise leviku tõkestamiseks võib maavanem, vallavanem või linnapea Tervisekaitseinspektsiooni kohaliku asutuse direktori ettepanekul:

- 1) ajutiselt sulgeda koole ning laste- ja hoolekandeaasutusi;
- 2) nõuda desinfektsiooni, desinsektsiooni, kahjuritõrje või puhastuse korraldamist;
- 3) nõuda inimeste terviseuuringute korraldamist.

(3) Laste- või hoolekandeaasutuse juht võib ajutiselt sulgeda tema poolt juhitava asutuse, kooskõlastades selle Tervisekaitseinspektsiooni kohaliku asutuse direktoriga.

§ 29. [Kehtetu - RT I 2004, 27, 177- jõust. 01.05.2004]

6. peatükk

NAKKUSOHTLIKU MATERJALI KÄITLEMINE

§ 30. Nakkusohtliku materjali käitlemine

(1) Nakkusohtlik on materjal, mis sisaldab baktereid, viiruseid, mikroskoopilisi seeni, nakatatud rakukultuure, inimese endoparasiite või nakkushaigusi põhjustavaid muid bioloogiliselt aktiivseid tegureid.

(2) Nakkusohtliku materjali käitlemine käesoleva seaduse tähenduses on käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud materjali proovi võtmine, vedu, töötlemine, uurimine, säilitamine ja kahjutustamine.

(3) Nakkusohtliku materjali käitlemisel tuleb tagada nakkuse leviku vältimine. Nakkusohtliku materjali käitlemise kord kehtestatakse sotsiaalministri määrusega.

(4) Nakkusohtlikku materjali võivad käidelda:

1) eriarstiabi osutajad, kellele on nakkusohtliku materjali käitlemise õigus antud eriarstiabi osutamise tegevusloaga, millele kantakse nakkusohtliku materjali käitlemine ühe osutatava tervishoiuteenusena;

2) muud juriidilised ja füüsilised isikud, kellele Tervisekaitseinspeksioon on väljastanud nakkusohtliku materjali käitlemise tegevusloa käesoleva seaduse §-des 32–36 sätestatud korras.

(5) Nõuded nakkusohtlikku materjali käitleva isiku laboriruumidele, sisseseadele ja tehnoloogiale ning rakendatavatele ohutusmeetmetele kehtestatakse sotsiaalministri määrusega.

(6) Nakkusohtliku materjali uurimise eest vastutav laboritöötaja peab olema arsti- või bioloogikutsega isik.

§ 31. Nakkusohtliku materjali käitlemise õiguse andmine eriarstiabi osutajale

(1) Eriarstiabi osutamise tegevusloale, mis annab isikule õiguse käidelda nakkusohtlikke materjale, kohaldatakse tervishoiuteenuste korraldamise seadust (RT I 2001, 50, 284; 2002, 57, 360; 61, 375; 62, 377; 110, 661) koos käesolevast seadusest tulenevate erisustega.

(2) Eriarstiabi osutaja või eriarstiabi osutamise tegevusloa taotleja isik peab nakkusohtliku materjali käitlemise õiguse saamiseks esitama Tervishoiuametile:

1) dokumendid labori ruumide, sisseseade ja tehnoloogia ning rakendatavate ohutusmeetmete kohta;

2) uuringuteenuste loetelu, milleks nakkusohtliku materjali käitlemise õigust taotletakse.

§ 32. Nakkusohtliku materjali käitlemise tegevusloa taotlemine Tervisekaitseinspeksioonilt

(1) Käesoleva seaduse § 30 lõike 4 punktis 2 nimetatud isik esitab nakkusohtliku materjali käitlemise tegevusloa saamiseks Tervisekaitseinspeksioonile järgmised andmed ja dokumendid:

1) avalduse, milles märgitakse taotleja nimi ning tegevuskoha asukoht ja aadress;

2) asutamisel oleva juriidilise isiku puhul asutamislepingu või -otsuse ja põhikirja või ühingulepingu ära kirjad;

3) füüsilisest isikust ettevõtja puhul ettevõtja nime, isikukoodi, elukoha ja ärinime;

4) uuringuteenuste loetelu, milleks tegevusloa taotletakse;

5) nakkusohtliku materjali uurimisega tegelevate töötajate kutsetunnistuste ära kirjad;

6) andmed labori ruumide, sisseseade ja tehnoloogia kohta;

7) andmed rakendatavate ohutusmeetmete kohta;

8) taotleja sidevahendite numbrid.

(2) Enne taotluse esitamist tasub tegevusloa taotleja riigilõivu.

(3) Kui tegevusloa taotleja jätab esitamata käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud andmed või dokumendid või kui taotluses on muid puudusi, määrab Tervisekaitseinspeksioon tegevusloa taotlejale tähtaja puuduste kõrvaldamiseks.

(4) Taotluse esitamise kuupäevaks on käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud nõuetekohaste andmete ja dokumentide Tervisekaitseinspeksiooni saabumise aeg.

§ 33. Tegevusloa väljaandmise otsustamine

Tegevusloa väljaandja kontrollib taotleja esitatud dokumente ja andmeid ning teeb otsuse tegevusloa väljaandmise või sellest keeldumise kohta käesoleva seaduse §-s 32 nimetatud dokumentide ja andmete esitamisest alates hiljemalt ühe kuu jooksul.

§ 34. Tegevusloa väljaandmine

(1) Tegevusloa annab välja Tervisekaitseinspeksioon.

(2) Tegevusloa antakse välja vastava otsuse tegemisest alates 10 tööpäeva jooksul.

(3) Tegevusloa väljaandmise otsus avaldatakse ametlikus väljaandes Ametlikud Teadaanded.

§ 35. Tegevusloas esitatavad andmed ja tingimused

Tegevusloas esitatakse:

- 1) tegevusloa omaja nimi ning tegevuskoht ja aadress, füüsilisest isikust ettevõtja puhul ka isikukood, elukoht ja ärinimi;
- 2) tegevusloa number ja väljaandmise kuupäev;
- 3) uuringuteenuste loetelu.

§ 36. Tegevusloa väljaandmisest keeldumine

(1) Tegevusluba ei väljastata, kui tegevusloa taotleja:

- 1) ei ole esitanud kõiki käesoleva seaduse § 32 lõikes 1 nimetatud dokumente või andmeid või kui taotluses on muid puudusi, mida taotleja ei ole käesoleva seaduse § 32 lõikes 3 nimetatud tähtaja jooksul kõrvaldanud;
- 2) ei vasta nakkusohtrliku materjali käitlejale kehtestatud nõuetele;
- 3) esitab valeandmeid;
- 4) on pankrotis.

(2) Tegevusloa väljaandja teatab tegevusloa taotlejale tegevusloa väljaandmisest keeldumisest kirjalikult keeldumisotsuse tegemisest alates 10 tööpäeva jooksul. Teates esitatakse tegevusloa väljaandmisest keeldumise põhjused viitega sellekohasele seadussättele.

§ 37. Tegevusloa kehtivus

Tegevusluba kehtib selle väljaandmisest alates viis aastat.

§ 38. Tegevusloa kehtetuks tunnistamine

(1) Tegevusloa väljaandja tunnistab tegevusloa kehtetuks, kui:

- 1) seda taotleb tegevusloa omaja ise;
- 2) labori ruumid, sisseseade, tehnoloogia või rakendatavad ohutusmeetmed ei vasta käesoleva seaduse § 30 lõike 5 alusel kehtestatud nõuetele;
- 3) nakkusohtrliku materjali uurimise eest vastutava töötaja kvalifikatsioon ei vasta käesoleva seaduse § 30 lõikes 6 sätestatud nõuetele;
- 4) nakkusohtrliku materjali käitlemisel ei täideta käesoleva seaduse § 30 lõike 3 alusel kehtestatud nõudeid;
- 5) tegevusloas nimetatud uuringute tegemist ei ole alustatud loa andmisest alates ühe aasta jooksul;
- 6) tegevusloa omaja teeb uuringuid, mis ei ole loetletud talle väljastatud tegevusloas.

(2) Tegevusloa kehtetuks tunnistamise otsuses esitatakse:

- 1) tegevusloa omaja nimi, tegevuskoht ja aadress, füüsilisest isikust ettevõtja puhul tema nimi, isikukood, elukoht ja ärinimi;
- 2) tegevusloa number ja väljaandmise kuupäev;
- 3) tegevusloa kehtetuks tunnistamise tinginud asjaolud ja viide seadussättele, mille alusel tegevusluba kehtetuks tunnistatakse;
- 4) otsuse tegemise kuupäev;
- 5) otsuse tegija nimi, ametinimetus ja allkiri.

(3) Tegevusloa kehtetuks tunnistamise otsus tehakse tegevusloa omajale teatavaks otsuse tegemisest alates viie tööpäeva jooksul. Tegevusloa kehtetuks tunnistamise otsus avaldatakse ametlikus väljaandes Ametlikud Teadaanded.

§ 39. Tegevusloa osaline kehtetuks tunnistamine

(1) Kui tegevusloa kehtetuks tunnistamise alused esinevad vaid mõnede uuringute osas, võib tegevusloa tunnistada osaliselt kehtetuks, piirates tegevusloas esitatud uuringute loetelu.

(2) Tegevusloa osaliselt kehtetuks tunnistamisel esitatakse vastavas otsuses lisaks käesoleva seaduse § 38 lõikes 4 nimetatud andmetele need uuringud, mille kohta tegevusloa kehtetuks tunnistamise otsus kehtib.

(3) Tegevusloa osaliselt kehtetuks tunnistamise otsus tehakse tegevusloa omajale teatavaks otsuse tegemisest alates viie tööpäeva jooksul. Tegevusloa osaliselt kehtetuks tunnistamise otsus avaldatakse ametlikus väljaandes Ametlikud Teadaanded.

§ 40. Uue tegevusloa taotlemine

(1) Tegevusloa omaja peab taotlema uue tegevusloa väljaandmist, kui:

- 1) loa kehtivusaeg lõpeb;
- 2) ta soovib muuta loas esitatud uuringuteenuste loetelu.

(2) Uus tegevusluba antakse välja käesoleva seaduse §-des 32–36 sätestatud korras.

(3) Uue tegevusloa taotlemiseks esitab selle taotleja need käesoleva seaduse §-s 32 loetletud andmed ja dokumendid, mis ei sisalda Tervisekaitseinspeksioonile juba teadaolevat informatsiooni.

§ 41. Referentlabori volitamine

(1) Referentlaborina võib volitada tegutsema labori, keda on asjakohaste uuringute valdkonnas akrediteerinud Eesti või välisriigi rahvusvaheliselt tunnustatud akrediteerimisorgan.

(2) Referentlaborile annab tema kirjaliku taotluse alusel volituse sotsiaalminister oma käskkirjaga, milles nähakse ette volituse ulatus.

(3) Referentlabori volituse taotlemise ja labori pädevuse määramise kord, volitamiskriteeriumid ning välisriigi sellekohaste õigustega labori referentlaborina volitamise ja järelevalve kord kehtestatakse Vabariigi Valitsuse määrusega.

(4) Referentlabor juhendab meetodiliselt ja kontrollib käesoleva seaduse kohaselt antud volituse ulatuses nakkusohtlikke materjale käitlevate laborite tegevust. Referentlabor tegutseb riikliku tellimuse alusel, mille esitab sotsiaalminister.

(5) Sotsiaalminister korraldab referentlabori tegevuse üle järelevalvet Tervisekaitseinspeksiooni kaudu rahvatervise seaduse kohaselt. Tervisekaitseinspeksioonil on õigus kaasata järelevalvele eksperte nii Eestist kui välisriigist.

(6) Kui referentlabor oma ülesandeid nõuetekohaselt ei täida, on sotsiaalministril õigus anda kuni kolmekuuline tähtaeg puuduste kõrvaldamiseks. Kui puudusi ei kõrvaldata, tunnistatakse volitus osaliselt või täielikult kehtetuks. Puuduste kõrvaldamiseks ettenähtud ajal loetakse volitus peatatuks.

7. peatükk NAKKUSHAIGUSTE ENNETAMISE JA TÕRJE RAHASTAMINE

§ 42. Nakkushaiguste ennetamise ja tõrje rahastamine

(1) Riigieelarvest Sotsiaalministeeriumi kaudu rahastatakse:

1) immuniseerimiskava täitmiseks ja vältimatu abi korras immuniseerimiseks vajalike vaktsiinide ja immuunglobuliinide hankimist, vaktsiinide säilitamist, vedu ja külmahela toimimist ning elanike immuunsustausta uuringuid;

2) referentlaborile esitatud riikliku tellimuse täitmist.

(2) Riigieelarvest Kaitseministeeriumi kaudu rahastatakse välismissioonile saadetavate kaitsevaelaste täiendavat immuniseerimist.

(3) Immuniseerimist, mis ei kuulu immuniseerimiskavasse ja mida tehakse isiku soovil või arsti soovitusel, ei rahastata riigieelarvest.

(4) Tööandja rahastab:

1) töötaja tervise kaitseks vajalikku immuniseerimist ja ennetavat ravi neil tegevusaladel, kus töö iseärasuste tõttu on nakatumisoht;

2) töötaja korrapärasest tervisekontrolli neil tegevusaladel, kus töö iseärasused võivad soodustada nakkushaiguste levikut.

(5) Tööandja ei ole kohustatud rahastama töövõtja tervisekontrolli nakkushaiguste suhtes enne tema tööleasumist tegevusaladel, kus töö iseärasused võivad soodustada nakkushaiguste levikut.

(6) Valla- või linnaeelarvest võib rahastada nakkushaiguste ennetamist ja tõrjet.

§ 43. Nakkushaiguste epideemilise leviku tõkestamise rahastamine

(1) Nakkushaiguste epideemilise leviku tõkestamist rahastatakse rahvatervise seaduse kohaselt.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud korras ei hüvitata kulutusi:

1) mida tehes on juriidiline või füüsiline isik rikkunud käesoleva seaduse või selle alusel kehtestatud õigusaktide nõudeid või tervisekaitseametniku ettekirjutust;

2) mis on tehtud enne nakkushaiguse epideemilise leviku kahtluse tekkimist.

8. peatükk

JÄRELEVALVE JA VASTUTUS

§ 44. Järelevalve seaduse täitmise üle

(1) Järelevalvet käesoleva seaduse ja selle alusel kehtestatud õigusaktidest tulenevate nõuete täitmise üle teostab Tervisekaitseinspeksioon, kui seadusega ei ole sätestatud teisiti.

(1¹) Tervisekaitseinspeksioon teostab turule lastud toote nakkusohutuse järelevalvet toote ohutuse seaduses sätestatud korras.

(2) Tervishoiuamet teostab järelevalvet:

- 1) nakkushaiguste tahtest olenematu ravi üle;
- 2) eriarstiabi osutajate poolt nakkusohutliku materjali käitlemise nõuete täitmise üle.

(3) Järelevalve teostamisel tehtavale ettekirjutusele kohaldatakse haldusmenetluse seadust.
[RT I 2004, 27, 177- jõust. 01.05.2004]

§ 45. Järelevalvet teostava ametiisiku õigused

(1) Käesolevast seadusest ja selle alusel antud õigusaktidest kinnipidamise üle järelevalvet teostama volitatud ametiisikul on järelevalve teostamiseks õigus:

- 1) kontrollida järelevalveobjekte ja võtta tasuta proove;
- 2) saada füüsiliselt isikult või juriidilise isiku esindajalt tutvumiseks dokumente;
- 3) saada füüsiliselt isikult või juriidilise isiku esindajalt kirjalikku või suulist informatsiooni;
- 4) teha ettekirjutus avastatud õigusrikkumise kõrvaldamiseks ja kontrollida ettekirjutuse täitmist;
- 5) võtta käesoleva seaduse täitmise tagamiseks tarvitusele muid abinõusid, mis on ette nähtud seaduste ja nende alusel antud õigusaktidega.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud ettekirjutuse täitmata jätmise korral võib järelevalvet teostama volitatud ametiisik rakendada sunniraha või korraldada kohustuse täitmine asendustäitmise teel asendustäitmise ja sunniraha seaduses (RT I 2001, 50, 283; 94, 580) sätestatud korras. Sunniraha ülemmäär on 10 000 krooni.

§ 46. Nakkushaiguste tõrje nõuete rikkumine

(1) Nakkushaiguste tõrje nõuete rikkumise või nakkusohutliku materjali käitlemise nõuete rikkumise eest – karistatakse rahatrahviga kuni 200 trahviühikut.

(2) Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik – karistatakse rahatrahviga kuni 50 000 krooni.
[RT I 2004, 27, 177- jõust. 01.05.2004]

§ 47. Teabe esitamise viivitamine

(1) Nakkushaigustega seonduva teabe õigeaegselt edastamata jätmise eest – karistatakse rahatrahviga kuni 50 trahviühikut.

(2) Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik – karistatakse rahatrahviga kuni 10 000 krooni.

§ 48. Immuniseerimise tähtaegadest mittekinnipidamine

(1) Nakkushaiguste epideemilise leviku tõkestamiseks ettenähtud immuniseerimiste tähtajaliselt läbi viimata jätmise eest – karistatakse rahatrahviga kuni 100 trahviühikut.

(2) Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik – karistatakse rahatrahviga kuni 20 000 krooni.

§ 49. Menetlus

(1) Käesoleva seaduse §-des 46–48 sätestatud väärtegudele kohaldatakse karistusseadustiku (RT I 2001, 61, 364; 2002, 86, 504; 82, 480; 105, 612; 2003, 4, 22) üldosa ja väärteomenetluse seadustiku (RT I 2002, 50, 313; 110, 654) sätteid.

(2) Käesoleva seaduse §-des 46–48 sätestatud väärtegude kohtuväline menetleja on:

- 1) Tervishoiuamet;
- 2) Tervisekaitseinspeksioon.

9. peatükk

RAKENDUSSÄTTED

§ 50. Nakkusohtliku materjali käitlemise õigus

(1) Eriarstiabi osutajad ja muud laboriteenust osutavad isikud, kes tegelevad nakkusohtliku materjali käitlemisega, on kohustatud taotlema nakkusohtliku materjali käitlemise õigust kahe aasta jooksul käesoleva seaduse jõustumisest.

(2) Eriarstiabi osutaja või muu laboriteenust osutav isik kaotab õiguse nakkusohtliku materjali käitlemiseks, kui ta ei esitanud käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud tähtaja jooksul taotlust nakkusohtliku materjali käitlemise õiguse saamiseks või kui nakkusohtliku materjali käitlemise õiguse andja keeldub nimetatud õiguse andmisest.

§-d 51--53. [Käesolevast tekstist välja jäetud]

§ 54. Seaduse jõustumine

Käesolev seadus jõustub 2003. aasta 1. novembril, välja arvatud:

- 1) käesoleva seaduse § 20 lõiked 1 ja 2, mis jõustuvad 2004. aasta 1. juulil;
- 2) käesoleva seaduse § 9 lõige 2, mis jõustub 2004. aasta 1. novembril;
- 3) käesoleva seaduse § 11, mis jõustub 2005. aasta 1. mail;
- 4) käesoleva seaduse § 21 lõige 9, mis jõustub Eesti liitumisel Euroopa Liiduga.